

Kuo laumālie lelei ‘a Tungī ke ne kau ‘i he kau Ului ‘o e Senituli 2, pea ko e fuofua ului Lotu Fehu‘i pē ia ‘i hono falelotu‘.

Pea ko e tāpuni ‘o e fakaului Lotu Fehu‘i Senituli 2, ko e Pilinisi Pulé, Tu‘i Fakale‘ó mo Pilinisesi Sinaítakala Tuku‘aho. Ko e hā ko ā ‘a e lika ki he ongo hina tapuni siliva? Ko e makapuna eni ‘o Tungī Halatuituia, tā ko e ongo hina tapuni siliva ‘eni, ke hoko atu ‘a e monū‘ia‘anga mo e laukau‘anga ‘o e ‘Otua‘ i Tonga.

Pea ko e faingamālie faka‘osi aipē ‘eni, kapau ‘oku ue‘i koe ‘e he laumālie‘ ke ke fakatomala mo‘oni ‘i ho‘o ngaahi angahala‘ pea fakamo‘oni ho‘o tui ki he ‘Eiki ko Sīsū Kalaisi, pea tukupā ke ma‘u ho fakahinohino ki he mo‘uí mei he Tohitapú, mou ha‘u aipē ‘i he faingamālie faka‘osi ko ‘eni. *Mou tu‘u mai pē ‘i mui, kātaki.*

Himi: 522, pea mou me‘a mai!

Fehu‘i ‘o e Lotu Fehu‘i:

Kuo ke fakatomala mo‘oni ‘i ho‘o ngaahi angahala‘, pea kuo ke tali mo tui mo‘oni kia Sīsū Kalaisi, ko ho ‘Eiki Huhu‘í, pea ‘oku ke falala kakato ki he Tohitapú te ke ma‘u ai ‘a e mo‘uí ta‘engata. ‘Oku pehē ‘a ho‘omou tu‘ mo e tukupā!

Ko ia

Lotu Fakahū ki he tākanga ‘a e ‘Eiki.

Kelesi... ‘Ēmeni.

5. KO E OKOOKO KOLOA **‘a e Konifelenisi hono 102 / 2026,** **mo e Senituli Ua ‘o e Lotu‘ (1826–2026)**

Ko hai te ne lau ‘a e fu‘u koloa ‘o e Senituli hono 2 ‘o e Lotu‘ mo e kātanga fakafeta‘i 2026, kae pehē ki he ngāhi tāpuaki ‘o e Konifelenisi hono 102/2026.

Na‘e ‘alomālie pē ‘a natula mei he kamata‘ pē ‘o a‘u ki he ‘osi ‘a e Konifelenisi. Ko e kātanga kakai‘ia, he na‘e nōfo‘i hono ngāhi polokalama, tautautefito ki he ngāhi houa ‘iló. Ko e teuteu na‘e fai ‘e he ngāhi kāingalotu ‘i he Vahefonua Tongatapú na‘e faka‘ofa‘ofa pea lahi. Na‘e vahe ki he toko 3 ke lea ‘i he ngāhi houa ‘iló, ko e lea talitali, mo e lea faka–Konifelenisi, pea mo e toko taha ke ne fakamā‘opo‘opo mo lotu tuku.

Na‘e fakahoko foki ‘i he ngāhi houa ‘iló e ngāhi lēsoni mo e hiva, mo faiva ‘a e fānau to‘utupu, mei he ngāhi Vahefonua ‘o kau ai e ngāhi ‘a tahi mo muli. Ko e fuofua taimi foki ‘eni ke ngāue ‘aki ai ‘e he Konifelenisi e ‘Api ko Senituli Ua, ‘aia ‘oku tu‘u ‘i he fetaulaki‘anga ‘o e Hala Alaivahamama‘ó mo Hala Hihifó.

Na‘e ‘i ai mo e ngāhi pōlotu nai ‘e 6, pea ko e taha ai na‘e fakahoko ‘i he ngāhi fale fakataha‘anga ‘o e ngāhi fungavaka kehekeheke pē ‘o e lotu‘ i Tonga‘ ni, hangē ko Fale Masiva (STT), ‘Anasitasis (SOT Hou‘eiki), Siasi Tokaikoló, mo e Siasi Tonga Konisitūtone.

Ko e kongā pē ‘eni ‘o e ngāhi koloa ‘o e Senituli 2 ‘o e Lotu Tohitapú ‘i Tonga‘ ni, mo e ngāhi polokalama kehekehe pē ‘a e Konifelenisi hono 102.

KOLOA MEI HE NGĀHI HOUA 'ILO'

1. Hon. Dr 'Aisake Valu Eke

“Ko e langa hake 'o e Siasi”

Ko e Siasi Uesiliana 'i he lau 'a Sione Uesile ko e kakai 'oku teu'i ke 'oua te nau ma'u 'a e nge'esi 'o e lotu kae ma'u 'a Kalaisi ko honau 'Eiki mo Fakamo'ui. Pea 'oku mahu'inga ke tau fakatokanga'i 'a e mahu'inga 'o e Siasi ke malohi. He ko e malohi 'a e Siasi 'oku ne fakamonū'ia 'a e to'utangata pea ka vaivai 'a e Siasi te tau kai pe 'a e nunu'a. Tau lahi hono ua, vaivai 'a e le'o 'o e Siasi hoko ai 'a e fu'u fakapō lahi he hisitolia. Ko e vaivai ia 'a e Siasi. Ka ko e malohi 'a e Siasi 'oku hoko ko e monu'ia ki he to'utangata. Na'e 'ikai puke 'e Pilitania 'a e koloa ko ia ka na'e hoko mai ai 'a e kau Misinale ke 'omi 'a e koloa ko ia 'o inasi ai 'a Tonga. Ko e langa hake 'o e Siasi ko e 'Eiki ia 'ene fakamo'ui hono kakai, fokotu'u ai 'a e Siasi pea 'oku 'iai hotau fatongia 'o hange ko e kau Misinale. 'Oku 'iai 'a e pa'anga 'e fiema'u, 'oku 'iai mo e kelekele, 'oku fiema'u mo e ako mo e ha fua ke langa 'aki 'a e Siasi. Ka 'ikai ia 'e vaivai 'a e Siasi.

2. Lord Tangi 'o Vaonukonuka

“Ko e Ongō 'Olive”

'I he himi 391 'oku hanga 'e Molitoni 'o fakamatala'i ai 'a e fu'u fononga 'a Tonga he ta'u 50 'o e lotu. Ko e ki'i fonua 'oku tu'u 'i 'oseni, 'ikai ke ma'u 'Otua pea masiva he lelei. Ka 'oku monu'ia he hake 'a e lotu fakakalisitiane. 'Oku ha 'i he veesi 5 'a e Ongō 'Olive, Lau pe he palofisai, toki 'olive 'e ua, Pule'anga mo e Siasi kae malohi ha fonua. Ko e palofisai ko 'eni 'ia Sakalaia, pea ko e ongo olive ko 'eni ko e fakataipe ia ki he Kovana pea mo e Taula'eiki Lahi, Seluipepeli mo Siosiuua. Pea ko e folofola 'a e 'Otua kia Siosiuua, kapau te ke fou 'i hoku 'alunga mo tauhi hoku fatongia, teke toki hoko ko e Fakamaau 'i hoku fale. Folofola kia Seluipepeli, 'oku 'ikai tu'u 'i he ivi pea 'oku 'ikai tu'u 'i he ngū ka ko hoku laumalie pe. Ko e Ongō 'Olive eni pea 'oku 'iai 'a e tu'utu'uni 'a e 'Otua ki he Ongō 'Olive. Kuo pau ke ke fou

'i hoku ngaahi 'alunga pea ke falala ki he Laumalie 'o 'ikai ko e ivi, 'ikai ngū pe poto pe koloa. Mo'oni pe Palofisai ki he ongo 'Olive, mo fai 'utumauku ho'o mo fatongia mo ho'o mo ngafa kae malohi 'a e fonua. 'E to'ulu 'a e lolo mei he ongo fu'u 'olive pea ulo 'a e maama. Ko e fatongia 'o e ongo 'Olive ke fakamonū. Pea ko Tonga 'oku kei fononga he monū'ia ko ia.

3. Rev. Taufā Filiai

“Ko 'eku potungāue 'a Māmani katoa”

'Oku ou fiefia lahi 'i he Kaveinga ni, he ko e fakamanatu pe ia kiate kitautolu 'a e fekau lahi. Pea hangē ko e 'aho ni, ki he hilifakinima 'o e kau Faifekau mo e kau Faifekau 'oku lolotonga ngāue 'i he Siasi. Ko 'etau Potungāue 'a Māmani katoa. Ko e manava eni 'a e Helo ko Sione Uesilē. Ko 'ene manava 'oku faka-'Otua, he na'e hifo 'a e Laumalie 'o ne papitaiso ai. Pea ne fai ai 'a e lea ni ko e fakamanatu ko 'eku Potungāue 'a mamani katoa. Ko e o ki fe? Ko e o ki mamani. 'Oku 'ikai ko ho'o Potu Siasi, 'oku 'ikai ko e Siasi Uesiliana pe ka ko e feitu'u kotoa pe. Pea ko hotau fatongia ko e papitaiso kinautolu 'i he huafa 'o e Tamai pea mo e 'Alo mo e Laumalie Ma'oni'oni. Ko e monu'ia ia 'o Tonga.

4. Rev. Tevita Ngūngūtau Tapueluelu

“Ko e Halafononga 'o e Senituli 2”

Ko e fehu'i pe na'e kamata mei fe 'a e halafononga 'o e Senituli 2? Ko e tali 'a e fakahoha'a ni, na'e kamata pe ia mei he 'Otua ko e Alifa mo e 'Omeka. Kamata pe ia mei he finangalo 'ofa 'a e 'Otua mo ne finangalo ke foaki hono 'Alo tofu pe taha, ko e 'uhi ko ia kotoa pe 'oku tui pikitai kiate ia ke 'oua na'a 'auha kae ma'u 'a e mo'ui ta'engata. Kamata pe ia mei he lotu lelei na'e hifo mai mo hotau 'Eiki ko Sīsū Kalaisi 'i he 'ene pekia mo 'ene toetu'u mo

‘ene ha‘ele hake. Pea ‘omi ai mo e fekau ke mou ō ki mamani ‘o ngaohi ‘a e kakai kotoa pe ko ‘eku kau ako he teu iate kimoutolu ‘o a‘u ki he ngata‘anga ‘o mamani. Ko e kamata ia ko e ‘aho ‘o e Penitekosi ‘o ne fakamanava‘i ha kakai ke nau ‘ave ‘a e ongoongo lelei. Fakafeta‘i ko e senituli ua e na‘e tapuaki ‘aki ‘a e fonua ni. Kapau teu fakama‘opo‘opo ‘a e halafononga ‘o e Senituli ua, teu pehē ko hono koloa ē ‘oku ‘inasi ai ko e me‘a tepu ko e ‘iate kitautolu ‘a e ‘Otua. Pea ko e fakama‘opo‘opo ‘o e koloa ko ia ko e tu‘ukimu‘a ‘a e ‘Otua ‘i he ‘etau me‘a kotoa pe ‘i he halafononga ‘o e Senituli ua ‘o e lotu.

5. Rev. Dr ‘Ungatea Fonua Kata

“Ko e Ngaohi Tangata mo Fefine kakato”

Ko e Siasi Uesiliana Tau‘ataina ‘o Tonga ‘i he lau ‘a e ki‘i Finemotu‘a ni, ko ‘ene Tamai ko e Siasi faka-kolo. Pea ko ‘ene Fa‘ē ko e Potungāue Ako. He ko e taumu‘a ‘a e Potungāue Ako ‘a e Siasi Uesiliana Tauataina ‘o Tonga ke akonekina ‘a e tamasi‘i mo e ta‘ahine kotoa pe ki he sino, ‘atamai mo e laumalie ‘o fakatatau ki he ngaahi akonaki ‘a Sīsū Kalaisi. Ko e fatongia fakafa‘ē ia ‘a e akonekina pea mo e fanafana me‘a mo e talatalaifale ko e fatongia ia ‘o e Potungāue Ako ‘o ‘ikai ko e Siasi pe ka ki he fonua fakalukufua. Ko e hā ‘a e tefito‘i fatongia ‘a e Fa‘ē ni, ko e akonekina ‘a e tangata mo e fefine ki he mo‘ui lo tolu.

KOLOA MEI HE NGĀHI PŌ LOTU

6. Rev. Dr Tevita Hala Palefau

Ko e me‘a ki he fu‘u konifelenisi ko ‘eni mo e fu‘u katoanga ‘o e senituli ua ‘o e Lotu fakakalisitiane ko e me‘a faka‘ulia mo‘oni. Ka ‘oku ‘iai ‘a e Talanoa ia ‘o Vava‘u lahi ko e fatafata mafana ko e me‘a faka‘ulia mo ia. Ko e kaveinga ia ‘a e hiva ‘o e Vahefonua ki he Senituli ua ‘o e lotu ‘oku Talanoa ki ai ‘a e Saame 8. ‘E Sihova hono ‘ikai fungani ho huafa ‘i mamani, he faka‘ulia mo‘oni. Ko e naunau ia ‘o e Senituli ua ‘o e lotu ko e faka‘ulia mo‘oni. ‘Oku faka‘ulia hono fu‘u talitali, ‘oku faka‘ulia hono hono hiva pea faka‘ulia hono Polokalama. Ko e senituli ua ia ‘oku faka‘ulia.

7. Rev. Tu‘aki‘apimahu Mahe

Na‘e kamata ke totolo ‘a e lotu Tohitapu ‘i Tonga ni. Ka ko hono me‘a tepū ko e Fale ‘o Tupou. Ko e lotu ‘i Tonga ni ko e me‘a ‘a Tupou, ko e Ako ‘i Tonga ni ko e me‘a ‘a Tupou. Pea ko e ‘uhinga ia ‘a e Tonga monū‘ia. Pea ‘e tukufakaholo ia ‘i Tonga ni he kuonga pea mo e kuonga mo e to‘utangata. Pea totolo ai ‘a e lotu ki Ha‘apai pea ‘alu ai ki Vava‘u. Pea hoko ai ‘a e tukufonua ki Langi neongo ne loto ‘a Vava‘u ia ke tuku kitautolu ki he ngaahi fonua muli, ki he ‘Ikale, Laione pea mo e Moa Ta‘ane. Folofola ‘a e Tu‘i, Vava‘u tuku ena, tuku pe ‘a Tonga kia Sihova. Tonga Monu‘ia ko e ‘Otua ‘aki ‘a Sihova.